

LES 4

10. Butlerwedstrijden

10.1 Inleiding

Sinds de invoering van de computer bij het uitrekenen van bridgetoernooien is de Butler rekenmethode steeds populairder geworden. De Butlermethode voor het uitrekenen van parentoernooien is op zichzelf helemaal niet zo moeilijk, maar wel bewerkelijk. Daarom zal bij een toernooi of een clubavond met een iets groter aantal paren de Butlermethode alleen maar gebruikt worden als er een computer met het bijbehorende programma voorhanden is. Van de wedstrijdleider wordt wel verwacht dat hij weet waar hij mee bezig is en daarom hoort hij de achterliggende ideeën wel te kennen. De Butlermethode maakt om die reden deel uit van de cursus. In de CLB-cursus wordt alleen de methode zelf behandeld. De manier waarop arbitrale scores verwerkt worden, komt in de WL-cursus ter sprake. Sommige spelers vragen wel eens bij bijzondere rekenmethoden, wat voor schema's er gebruikt worden. Daarbij vergeten ze dat het gebruikte schema niet samenhangt met de rekenmethode, maar met de grootte van de deelnemende teams, wat de Spelregels noemen de 'deelnemers'. Bij toernooien voor deelnemers bestaande uit twee personen worden de schema's van de parenwedstrijden gebruikt, of ze nu uitgerekend worden met matchpunten of volgens de Butlermethode. Daarom worden er voor de Butlermethode geen nieuwe schema's behandeld.

10.2 Definities

Datumscore	Het berekende gemiddelde van een scorekaart, dat voor de bepaling van de IMP scores wordt gebruikt
------------	--

10.3 Doel van de butlermethode.

Een aantal spelers vindt het jammer dat bij een parenwedstrijd de overslagen zo belangrijk zijn voor de uitslag. Ze vinden het niet terecht dat een top met één extra overslag even hoog wordt beloond als een top door het als enige uitbieden van groot slem. Ook is een aantal thema's uit de literatuur, zoals safety-plays, bij matchpunten van minder belang. Daarom is gezocht naar een rekenmethode waarbij niet alleen wordt gekeken naar relatieve hoogte van de behaalde scores, maar waar de absolute hoogte ook meetelt. Het probleem is dan echter dat ineens weer meetelt of iemand goede of slechte kaarten gehad heeft en een paar dat de hele avond alleen maar slechte kaarten heeft, is kansloos. Een klassieke oplossing is de ene helft van het veld alleen maar noord-zuid te laten spelen en de andere helft alleen maar oost-west. Er komt dan een uitslag in *twee lijnen*, maar er is wel een uitslag die nog ergens op lijkt: heeft een deelnemer de hele avond slechte kaarten dan hebben de deelnemers die met hem worden vergeleken dat ook.

Een andere methode is voor ieder spel een redelijk nulpunt te bepalen, zodat een paar dat slechte kaarten heeft nog steeds goed kan scoren, als ze maar niet te veel negatief scoren. De Butlermethode is een manier waarop een nulpunt bepaald wordt, waarna voor ieder paar per spel alleen maar gekeken wordt hoe ver het van dat nulpunt af zit.

De volledige theoretische achtergrond van de Butlermethode is niet iets voor deze cursus. We volstaan met op te merken dat de methode theoretisch niet waterdicht is en er haken en ogen aan zitten. De reden waarom er toch veel Butler gespeeld wordt, is dat de spelers het leuk vinden en dat weegt zwaarder.

10.4 Bepaling van de datumscore

Het relatieve nulpunt van waaruit bij de Butlermethode de scores worden bekeken, heet de *datumscore*. De datumscore is een soort gemiddelde van alle scores die op een spel behaald zijn. Alleen worden de uiterste scores daarbij weggelaten. Bekijkt u eens het volgende scorekaartje:

Nederlandse Bridge Bond

datum:	groep:					spel 6 MP
	contract		res	score		
	NZ	OW		NZ	OW	
1	3♠!	-7-	-1	-100		
2	-11-	3♥	C		+140	
3	4♠	-4-	-3	-150		
4	-3-	-3-			+150	
5	-12-	4♥!	+1		+990	
6	-10-			+200		
7		-1-			+100	
8	-9-			+100		
9	-8-	4♥	-1		-100	
10	-6-	4♥	-2		-200	
11	-2-			-140		
12	-5-			-990		
13						
14						
15						
16						

Wanneer alle scores in noord-zuid worden opgeteld, levert dat een getal van -1080 punten op, gedeeld door 6 geeft dat een gemiddelde van -180 . Toch is er maar één score erger negatief dan -180 , namelijk de -990 . Iedereen die 4♥ niet gedoubleerd cadeau heeft gegeven, zou ineens positief scoren en hun tegenstander negatief. Iedereen die een beetje een normale score op dit spel heeft, zou daarom toch weer afhankelijk zijn van het noord-zuid of oost-west zitten. Als we bij de berekening van het gemiddelde de twee uiterste scores weglaten, worden de -990 en de $+200$ niet meegeteld. De som wordt dan -290 , een gemiddelde van $-72,50$. Dit is een zinniger gemiddelde, de ene echt vreemde score is nu weggevallen. Voor het gemak wordt $-72,50$ nog wel afgerond op -70 .

Voor oost-west volgen we dezelfde procedure en daar komen we tot een totaal over de 4 middelste scores van $+290$ en een afgerond gemiddelde van $+70$. Dit afgeronde gemiddelde noemen we de *datumscore*.

We gaan nu alle scores uitslaan volgens de viertallentelling, waarbij we als andere score de datumscore nemen. Paar één heeft bijvoorbeeld -100 gescoord en dat is 30 punten slechter dan de datumscore. Paar 1 scoort dus -1 IMP. Paar 8 heeft 170 beter gescoord dan de datumscore en wint daarmee 5 IMP. De hele scorekaart komt er dan als volgt uit te zien, waarbij de scores die zijn weggelaten, zijn doorgehaald

Nederlandse Bridge Bond

paar	datum:		res	groep:		spel	
	contract			score		6	
	NZ	OW		NZ	OW	verschil	IMP
1	3♠!	-7-	-1	-100		-30	-1
2		3♥	C		+140	+70	+2
3	4♠	-4-	-3	-150		-80	-2
4		-3-			+150	+80	+2
5	-12-	4♥!	+1		+990	+920	+14
6	-10-			+200		+270	+7
7		-1-			+100	+30	+1
8	-9-			+100		+170	+5
9	-8-	4♥	-1		-100	-170	-5
10	-6-	4♥	-2		-200	-270	-7
11	-2-			-140		-70	-2
12	-5-			-990		-920	-14
13							
14	datum			-70	+70		
15							
16							

U kunt zien dat veel paren ergens rondom de 0 IMP score en dat was de bedoeling: er is een redelijk zinnig gemiddelde ontstaan waar de scores van de deelnemers omheen vallen. Natuurlijk scoren de paren waarvan we de score hebben weggelaten het meeste (of het minste).

10.5 Hoeveel scores vallen er weg?

Om te voorkomen dat erg wilde scores het gemiddelde gaan domineren, laten we de buitenste scores wegvallen. Boven vond u een scorekaartje met zes scores en werd de hoogste en de laagste weggelaten. Bij zes scores klinkt dat redelijk, maar hoe moet het bij 20 scores? En hoe bij 100 scores? Dan zal er toch wel meer dan één score weggelaten worden?

Inderdaad, er is een formule bedacht voor het aantal scores dat u weglaat. Die formule is dat u de 10% beste scores en de 10% slechtste scores weglaat, waarbij u een gebroken getal altijd naar boven afrondt. Dus:

- 11-20 scores, 2 + 2 scores weglaten
- 21-30 scores, 3 + 3 scores weglaten
- 31-40 scores, 4 + 4 scores weglaten.

≠ PAREN.

∇ scores in 1 kolom.
 0 16 paren → 8 scores in 1 kolom
 1+1 weglaten

Alleen werkt deze formule slecht bij echt kleine getallen. Vanaf 12 paren gaat het nog wel en dus geldt daar:

6-10 scores, 1 + 1 scores weglaten

Daaronder blijven er wel erg weinig scores over. Op een scorekaart met maar vier scores zouden er maar twee overblijven. Om toch nog een wedstrijd te houden waarbij de deelnemers viertallentechniek moeten gebruiken, zijn er een paar oplossingen mogelijk. De beste mogelijkheid is de computer op cross-IMP te zetten, een rekenmethode die in de CLB-cursus verder niet behandeld wordt. Ook de extreme scores aan het einde tellen dan mee, maar dat is essentieel voor die rekenmethode. Wilt u toch de Butlermethode gebruiken, dan laat u de buitenste scores eenmaal meetellen en de andere scores twee of drie keer. Ter illustratie volgt nog een scorekaartje met vijf scores, waar bij de bepaling van de datumscore de middelste scores een gewichtsfactor twee gekregen hebben.

Nederlandse Bridge Bond

paar	contract		res	score		spel	
	NZ	OW		NZ	OW	7	
						verschil	IMP
1	4♥	-7-	C	+620		+420	+9
2		-9-			-140	+60	+2
3	4♥	-4-	-1	-100		-300	-7
4		-3-			+100	+300	+7
5		-10-			+100	+300	+7
6	-8-			+500		+300	+7
7		-1-			-620	-420	-9
8	-6-	5♦!	-2		-500	-300	-7
9	3♥	-2-	C	+140		-60	-2
10	5♥	-5-	-1	-100		-300	-7
11							
12	totaal			1600	-1600		
13							
14	datum			200	-200		
15							
16							

Omdat bij de bepaling van de totaalscore de drie grijs gemaakte vakjes dubbel meegeteld zijn, moet het totaal wel door acht gedeeld worden om de datumscore te bepalen.

10.6 Afronden van de datumscore

Er is nog één onderdeel van het berekenen van een Butleruitslag dat hier genoemd moet worden. De scorepunt-IMP tabel gaat uit van scores die allemaal tientallen zijn. Bij het berekenen van het gemiddelde zal er heel vaak een getal uitkomen dat geen tiental is. Zo'n getal wordt afgerond naar het dichtstbijzijnde tiental: 97 wordt 100, en -331 wordt -330. Alleen liggen sommige gemiddelden even ver van twee tientallen af. Dat zijn de getallen die precies met een vijf eindigen. Niet 224,99, dat ligt het dichtste bij de 220. En ook niet 115,02, dat ligt het dichtste bij 120. Het gaat om een getal als 335, en dus ook om een getal als -335. De normale manier van afronden is 'naar boven' en 335 wordt dan 340. Intussen zou wiskundig correct naar boven afronden voor -335 betekenen dat het -330 wordt en samen is dat natuurlijk *fout*: de datumscores moeten voor noord-zuid en oost-west wel tegengesteld blijven. We kunnen, als we datumscores tegengesteld willen houden, kiezen of we de scores van nul af afronden (335 wordt 340 en -335 wordt -340) of naar de nul toe afronden (335 wordt 330 en -335 wordt -330). Hier is geen strikt voorschrift voor, maar de meeste wedstrijdleiders ronden af naar de nul toe: +175 wordt dus +170 en -415 wordt -410. Nog een opmerking voor de dames en heren programmeurs: ook uw programma's moeten gelijk afronden. Als een programmeur hier niet aan gedacht heeft, zal het programma inderdaad 335 naar 340 afronden en -335 naar -330. In het officiële NBB-Rekenprogramma© is dit natuurlijk in orde.

10.7 Controle van de telstaat

Net zoals bij matchpunten wil een wedstrijdleader bij een Butleruitslag ook graag een paar eenvoudige controles kunnen uitvoeren om te zien of het rekenwerk wel goed gegaan is. Wanneer in noord-zuid de datumscore +560 is en een paar scoort +650, dan hebben zij 90 punten verdiend en dus +3 IMP. Intussen is de datumscore in oost-west -560 en de tegenstander van dit noord-zuid paar zal in de oost-west lijn -650 gescoord hebben, dus -3 IMP.

Dit geldt heel algemeen: zonder gekke dingen als arbitrale scores hebben noord-zuid en oost-west per spel de tegengestelde score, niet alleen in scorepunten maar ook in IMP. Als u een hele tafel totaliseert, hebben noord-zuid en oost-west nog steeds tegengestelde scores. Nadat u op de telstaat de tafeltotalen hebt ingevuld, gaat u weer kijken, net als bij gewone matchpunten, wie tegen elkaar gespeeld hebben. Alleen nu moeten de paren een tegengestelde score hebben: scoort noord-zuid over de hele tafel -12 IMP, dan moet oost-west +12 IMP gescoord hebben. Uiteindelijk moet het resultaat van de hele avond dan ook 0 IMP worden. Omdat de controlemogelijkheden bij Butler toch iets beperkter zijn dan bij matchpunten, moet u zorgvuldiger rekenen: er kan makkelijker een foutje in het rekenwerk blijven zitten. De deelnemers zullen ook beter moeten controleren of er wel goed gerekend is en daar de mogelijkheden toe moeten krijgen.

Even iets over de verhouding met de controles bij gewone parenwedstrijden. Bij matchpoint (MP) krijgen noord-zuid en oost-west in totaal, behoudens arbitrale scores, evenveel punten, bij Butler hoeft dat niet het geval te zijn. Stel gedurende een avond zijn de uitschieters die bij de berekening worden weggelaten bij noord-zuid in de plus erger (+1400 of zo) dan in de min (-190). Dan geldt het omgekeerde voor oost-west. Op een dergelijke avond krijgen noord-zuid die avond meer IMP dan oost-west. Zo iets kan gebeuren, maar de volgende avond zullen oost-west weer meer krijgen. Zelfs als het alleen maar om kleine getallen gaat, kan de afronding al een klein verschil veroorzaken.